

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Thomæ Goodwini Moses & Aaron Seu Civiles & Ecclesiastici Ritus Antiquorum Hebræorum

Godwin, Thomas

Bremæ, MDCCX

VD18 12442798

Cap. X. De Pharisaeis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18703

bent auctori suo *Sadok*. Tempus, quo utriusque hæresis primum ortum & incrementum sumpsit, peculiaris capita docebunt.

CAP. X.

De Phariseis.

I. Tres sententiæ veri similiores sunt de etymologia nominis *Pharisei*. Quartam etymologiam, cujus auctor putatur *Hieronymus Pref. in Amos*, scriptura Hebraïca refellit; Si enim *Phariseus* diceretur à פָּרִישׁ *disrupit, divisit*, scriberentur *Pharisei* פָּרִישִׁי, non פָּרִישִׁי (†)

II. Prima ergo trium earum sententiarum deducit à פָּרַשׁ *expandere, explicare*, sive propter *extensionem & dilatationem* suorum *phylacteriorum*, sive propter *ostentationem bonorum operum*, omnium oculis expositam; *Pharisei* enim insanâ cupidine

(†) Tametsi *Pharisei* imprimis præfigurarent clericos *Papales*, uti in fine hujus cap. dicitur, nihilominus in omni gente & hominum sorte *Pharisei*, ut & *Sadducei*, existunt; à quibus duobus *Christus* semper crucifigitur, etsi in se ipsos adversis. *Isti* superstitiosi & ψευδαίμοι sunt; *Hi* toti ψυχικοί, & φυσικοί, dediti carnis & naturæ cupiditatibus, 2. *Pet.* II. 12. *Isti* sunt qui (1) peculiaribus vel ceremoniis vel opinionibus vel vestibus se ab aliis separant, (2) qui dissentientes cœtu excludunt, *Job.* IX. 13. 34. (3) qui plebejos censent ζῶα ἄλογα & ignaros legis divinæ, *Job.* VII. 49. (4) qui saltem externa opera legis præstant, & in iis acquiescunt, quamvis nec bonam conscientiam nec quietem animarum in iis habere possint, alieni planè à Spiritu *Christi*, qui utramque solus operatur, & ἀναπαύει solus, *Matth.* XI.

dine & siti honorem laudemque hominum venabantur.

III. Secunda sententia derivat à פִּרְשֵׁי *exponere, explanare*, quoniam eximiâ apud populum auctoritate & honore vigeabant, habebanturque subtilissimi *Explanatores Legis*, ita ut vocitarentur פְּרוּשֵׁי, quia פְּרוּשֵׁי *expositores Legis erant.* Gorionid. cap. 22.

IV. Tertia sententia originem ex eadem radice petit, sed in conjugatione *Pibel*, ubi est *dividere, separare*. Hoc significatu Græcis dicebantur ἀφωρισμένοι *separati*, aut, uti nunc loquimur, *Separatistæ.* Suidas.

V. Separatio ipsorum notabilis, ratione rei ad quam, & ratione rei à qua se separabant.

VI. Separabant ergo se I. *Ad meditationem legis*, quo respectu possumus eos vocare ἀφωρισμένους *eis τὸν νόμον separatos ad Legem.* Ex hoc intuitu creditur Apostolus se nuncupâsse ἀφωρισμένον *eis τὸ εὐαγγέλιον separatum ad Evangelium* (1) Rom. I. 1. quum à Pharisaïsimo ad præconium Evangelii secerneretur. *Drus. de 3. sect. lib. 2. cap. 2.* II. Separabant se ipsos, *vel potiùs prætexebant separationem, ad exactissimam vitæ sanctimoniam, & ultra vulgarem hominum sortem ascendentem;* hinc ille Pharisaëus: *ὁ Deus! ago tibi gratias, quòd non sum ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν*

F 3

ἀνθρώπων

(1) Quando Apostolus se vocat ἀφωρισμένον, idem est, ac si diceret κλητὸν; selectus enim fuit ab utero, ut sit instrumentum Spiritus S. annuncians Evangelium. Gal. I. 15. 16. Act. XIII. 2. Et forsan allusit Paulus ad separationem Pharisaïsmi, in quo fuit.

ἀνθρώπων sicut reliqui homines, rapaces, injusti, adulteri, &c. (2) Luc. XVIII. II. Suidas.

VII. Res à qua se separabant triplex est. Separabant se I. A commercio reliqui populi, uti plenius patebit in ipsorum traditionibus, unde plebem ob inscitiam vocitabant $\text{יִשְׂרָאֵל הַבְּרָכָה}$ populum terræ. Job. VII. 49. dicitur ὄχλος turba. (3) Hæc turba, que Legem non novit, ἐπικατάρατος execrabilis est. II. Ab habitu & cultu aliorum hominum: utebantur enim peculiaribus vestibus, quibus à vulgo dignosci

(2) Pharisaïca αἵρεσις sine dubio cæteris Sectis autoritate & doctrinâ præluxit, unde vocat eam Paulus ἀκριβεστάτην accuratissimam heresin. Act. XXVI. 5. Sicut autem inter Philosophos Stoici saniores fuere, ita inter Judaicas Sectas Pharisaï; quare Josephus fatetur eos Stoicis similes fuisse. Gravissimè autem Pharisaï circa propriam justitiam offenderunt, quam externâ vitæ sanctimoniâ Deo obtrudere volebant; quare error Pharisaï illius Luc. XVIII. non in eo fuit, quòd Deo gratias pro donis & legis illustratione diceret, vel in eo, quòd se sanctiorem publicano jactet, sed quòd putaret cælum mereri bonis operibus, imò ceremonialibus crepundiis, lavando, phylacteriis utendo, victimas mactando &c. Quos irridet Persius Sat. 2.

Quidnam est? quâ tu mercede Deorum

Emeris auriculas? pulmone? & lactibus unctis?

(3) Antecedenti cap. 7. not. 1. specimen dedimus fastus eorum, qui plebejos ipsis jumentis postponunt, imò plebejos jumenta vocant ex Jer. XXXI. 7. Verum quidem est hoc loco dici ad Christi Ecclesiam post resurrectionem & ascensionem, accessuros esse homines ψυχικὸς animales, quique Deo & Ecclesiæ mentiantur; sed falsum est eos esse solos plebejos; nam tales ψυχικοί & talia jumenta esse possunt doctissimi. Plebejum autem seu jumentum & bardum eum vocant, qui Scripturam solam absque Mishna didicit, aut etsi eas didicerit, non tamen Sapientibus ministravit. Wagenfeilii Sota. Exc. Gen. cap. 3. p. 516.

dignosci volebant. *R. David. Sophon. i. 8.* Hinc natum tritum illud: *Vestes populi terræ, conculcatio sunt Phariseorum. III. A moribus & consuetudinibus huius seculi. Thisbites.*

VIII. Hæc hæresis videtur ortum duxisse (4) ab *Antigono Socheo*; qui quum esset Phariseus, sequebatur *Simeonem Iustum*, viventem circa tempora *Alexandri Magni*, trecentis annis ante nativitatem Christi. Pharisei non una è tribu prodibant, vel familia, sed indiscriminatim ex quavis. *Chrysof. Matth. XV. Paulus erat Benjamita, Hyrcanus Levita. Joseph. lib. 13. c. 18.*

IX. Cuius Sectæ sua erant dogmata, hypotheses, constitutiones, & canones, ita & Phariseis. Meum propositum est, solos eos notare canones & Hypotheses, quæ hæresin redolent

F 4

in

(4) *Risus* materiam præbet illius Rabbi apud *Hotting. Philol. lib. 1. cap. 1. sect. 5.* Chronologia, qui ait, Phariseos ortos regnantibus *Tiberio Casare & Ptolomæo Ægyptio*, cuius auspiciis Biblia à *LXX.* versa dicantur. En pulcrum synchronismum inter istos duos! Autor eos ab *Antigono Socheo* deducit. Alii post *Maccabæos* ortos dicunt. Quidam autem Phariseorum hæresin ortam opinantur, cum tribus *Babylone* captivæ tenerentur. Templo enim destructo, cessantibus sacris, auditoque *Danielis* exemplo, qui Regis cibo potuque, ne redderetur impurus, abstineret, multi videntur sibi singulares ceremonias atque sacra finxisse, ut certorum dierum jejunia, corporis macerationem, &c. quod nonnulli trahunt illud *Zach. VII. 5.* ac si id ipsis Deus approbasset. *Talmud Bava Batra fol. 60.* scribit: primo templo diruto oriebantur multi Pharisei in *Israële*, qui & carne & vino abstinebant, eò quod nil de carne gustandum vellent, priusquam quid de ea sacrum factum in altari fuerit, nec de vino haustum, priusquam quid de eo in altari fuerit libatum.

in hac aliisque Sectis, tum quæ Sectarios hos ab aliis distinguunt.

X. *Primò* Pharisæi aliquas res *Fato* subjiciebant, aliquas *libero hominis arbitrio*. *Joseph. lib. 13. c. 8. 9.* *Secundò* confitentur esse *Angelos & Spiritus*. *Act. XXIII. 8.* *Tertiò* credunt mortuorum resurrectionem, docentque animas improborum denatorum extemplò migrare ad æternos cruciatus; animas autem piorum statim ab excessu Pythagoricâ *μετεμψυχώσεσσι* in aliorum piorum corpora transfundi. *Joseph. de bello Jud. lib. 2. cap. 12.* Hæc ratio putatur, cur tam diversam de Salvatore nostro opinionem foverint: quidam censebant ipsum esse *Johannem Baptistam*, alii *Eliam*, alii *Jeremiam*, (5) *Matth. XVI. 14.* quasi Christi corpori anima

(5) Ejusdem sententiæ fuisse Herodem, quidam putant; qui cum audisset, quantis Christus miraculis cresceret, dixit Johannem eum esse; quasi Johannis anima, mandato terræ corpore, in aliud, nempe Christi, corpus transisset. Hanc autem doctrinam forsan è libris Græcorum fuxerunt Judæi, qui tum temporis etiam in Scholas suas nomina Philosophorum introduxerant. Nisi cum *Helmontio* aliisque dicere malimus, Pythagoram hoc dogma à Judæis & Ægyptiis, apud quos fuit, hausisse. *Matth. XVI. 14. vide cap. XII. not. 2.* *Pythagoras* autem primus *μετεμψυχώσεως* autor apud Græcos fuit, finxitque se fuisse *Mercurii filium Æthalidem*, & impetrasse à patre omnium rerum, quæ & in vita & in morte acciderent, memoriam; hinc se nec latere ea, quæ aliis mors tegit: Deinde ajebat se fuisse *Euphorbum*, de quo ita *Ovid. l. 15. Met.*

*Ipse ego, (nam memini) Trojani tempore belli,
Panchoides Euphorbus eram.*

Deinde se fuisse dixit *Hermetimum*, postea *Delium* piscatorem, *Pyrrhum*, & ex eo *Pythagoram*. Quem festivè ridet *Lucianus dial. Galli & Mycelli.*

anima vel Johannis, vel Eliæ, vel Jeremiæ vitam afflasset. *Scal. Triher. lib. 2. cap. 3. item Drus. in Præter. Quartò mordicùs tenebant τῶν πατέρων δόσεις traditiones Antiquorum.*

XI. Ut meliùs intelligantur ipsorum dogmata, sciendum est, Judæos dicere, quòd Lex duplex sit, scripta, quam appellant תּוֹרָה שְׂנֵיכְתוּבָה Legem scriptam; & πατρῶν δόσεις à patribus tradita, quam vocant תּוֹרָה שְׁבִיעֵל פֶּה; & utramque Mosis datam in monte Sinai; legemque oralem fuisse κατήχησιν instructionem & commentarium legis scriptæ, dicunt, quam Moses postea ore tenus Josuæ tradiderit, Josua Senioribus, Seniores Prophetis, Prophetæ Viris magnæ Synagogæ, qui deinde sequentibus seculis eandem propinârint. (6) *Moses Kotsens. in præf. lib. præcept.*

F 5

XII.

(6) Superiùs jam annotavimus, non penitùs negari posse, Mosen aliquam κατήχησιν instructionem oralem (sicut patres ante Mosen filiis suis verbum Dei ore tenus tradiderunt, usquedum Deus illud literis exscribi juberet) de obscurioribus typis, sacrificiis, ritibus, aliisque δόγμασι placitis, Senioribus ac Sacerdotibus insinuâsse, ut per eam populum rudem significationes ceremoniarum docere possent. Sed sine dubio illam legem oralem suis hariolationibus & expositionibus adeo obnubilarunt, ut Prophetis querelarum occasionem darent. *Jer. 8. & 14. & 23. Ezech. 13. &c.* Nam dum Synedrio potestas erat legem ponendi, decretaque condendi, quæ vocabant תּוֹרָה שֵׁנִי sepimentum legis, quo populus à transgressione legis abstineret, & quoque scriptam legem acceptâ à Mose clave referandi; clavem istam cognitionis mole decretorum & obscurâ traditionum frigidarum nube abscon-

abscon-

XII. Hæc traditio una ex primariis differentiis fuit, de quibus Sadducæi & Pharisæi conflixerunt. *Gorionid. c. 29.* *Pharisæi inquebant; observemus legem, quam majores nostri nostris manibus tradiderunt, explanatam ore Sapientum, qui eam per traditiones acceperunt. Sadducæi autem replicabant: ne fidem demus nec aurem ullis traditionibus Ἐκατηχῆσι, sed attendamus ad solam legem Moſis.*

XIII. Traditiones autem, quas præprimis urgebant, hæc fuerunt. I. Non capiebant cibum *χερσὶν ἀνίπτουσ* illotis manibus. *Cur transgrediuntur discipuli tui τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων Seniorum traditionem? non enim abluunt manus suas, quando panem edunt. Matth. XV. 2.* Hæc lotio dicitur facta esse *πογμῆ* crebrò *Marc. VII. 3.* uti quidam hanc vocem transferunt, putantes eam idem significare hîc, quod

absconderunt. Duplex enim videtur fuisse *clavis cognitionis.* Una quam Moſes tradidit suâ istâ catechesi orali, quæ recludēbat Sanctuarii Externi mysteria & significatus; quam dicto modo perdidere Antistites illi. Altera, quam Deus piis sacerdotibus & Prophetis divinâ inspiratione & illuminatione, ad preces eorundem concessit. *Num. 24. 4. Mal. 2. 7.* Et hanc eâdem penè ratione, inculcando scil. solas suas traditiones & additiones, sustulere iidem. Ut autem scias, quomodo legem Dei sepiverint, dicendum est, eos sæpissimè res indifferentes vetuisse, quæ aliquam legem proximè circumstabant, ne ita facilè, objecto illo intergerino pariete, in Divinarum legum Sanctuarium impetus fieret. Unico rem exemplo illustrabo *Exod. XX. 4.* Interdictum ipsis est se incurvare coram idolo; Illi autem, si cujusdam pedi spina infixâ fuit, non ibi concessere extrahere illam stando, at sedendo, ne aliàs incurvare se videretur. Plura habes in *Diff. Doct. D. Frischmuth.*

quod *πύκα* apud *Homerum*, scil. crebrò, frequenter. Alii hanc vocem vertunt accuratè, diligenter, quod docet attentam diligentiam eorum in lavando; cum qua versione *Syrus* facit, qui habet *בְּטִילְאוּרָא* μετὰ σῶδῆς diligenter. Alii putant hoc loquendi modo alludi ad ritum istum lavandi, quo utebantur *Judæi*, quemque appellabant *עֲלֵי יָדַי* elevationem manuum. Græcum vocabulum *πυγμή* creditur exprimere hanc ceremoniam, quoniam in ista lotionem summitates digitorum cum pollice conjungebant, ita ut quævis manus speciem pugni referret *Scalig. Tribar. c.7.* Hæc ceremonia ita habuit. I. Manus abluebant. (7) II. Eas dicto modo complicabant. III. Eas elevabant, ita ut aqua ad cubitum delaberetur. Tandem

(7) Poterat quis eò loci redigi, ubi nulla aqua manibus lavandis suppeteret. Quid tum? non audebant impuris manibus vel precari vel cibum sumere? tum fricabant etiam manus arenâ. *Vid. Cocc. in Matth. XV. 2.* Huc facit, quod *Mubammedes* suo *Alcorano* eundem à *Judæis* mutuatum ritum infarciat; verba Gallica *Alcorani* ita habent: *Si vous ne trouvez point d'eau pour vous laver, vous mettrés la main sur le sable, & vous en essuyerez la face & les deux mains.* Aut absterferunt etiam tum manus fasciculo herbarum vel straminis, aut ligni festucâ. Absterferunt se autem ita, quando vel ventrem exonerarant, vel cibum capturi, vel preces recitaturi erant; item, quando è balneis redeunt, ungues refecant, pediculos mactant, calceos exuunt, concumbunt, mortuumque tangunt. Ubi verò potuerunt participes fieri aquæ, tum nefas fuit, aquâ manus mundare, quam vel color genuinus deseruerit, vel bestix renuant, vel usus aliorum corruerit; vel quam atramentum, gummi, vel aliud quid adulterarit.

Tandem remissis rursus manibus, aqua humum defluebat. Et ut abundans liquor in brachiis ascendendo & defluendo luderet, elevatis iis puram aquam affundebant, (8) demissis autem bis aquam adspergentes. *Munster in Deut. VIII.* Hanc lotionis speciem nobis videtur *Theophylactus* depingere, in *Marc. VII. 3.* ubi inquit: *Phariseos εως & αγκωνος, cubitaliter lavare.* Tandem alii exponunt *πυγμην* per pugnum, manum plicatam, ita ut lotio fieret, pugno palmam alterius manus defricante. *Beza in Major. annot. suis ad Marc. VII.* In summa, notat accuratam & exactam lavandi curam. (9)

XIV. Ceremonialis illa lotio elatarum demissarumque manuum satis prodit superstitionem, quam

(8) Rationem, cur manus fuerint elevandæ in ablu-tionibus, dat *Maimon. Hilc. Berach. cap. 6. §. 16.* ubi dicit: *Principio, dum quis lavat, manus attollere debet, ne aquæ car-pum supergressæ remeent, manusque denuò collutulent. Quando autem secunda aquæ affunduntur, manus demitti oportet, ut omnis liquor defluat.* In primæ ergo aquæ affusione ma-nus supra carpum lavari non debuerunt, ubi verò id fa-ctum, aquaque regressa est, manus illota, h. e. im-pura, reputata est. Vid. plura congerentem de his lu-dicris lotionibus *Cl. Pocoke in notis miscell. ad portam Mo-sis cap. 9.*

(9) Constat satis, eos se ad cubitum lavisse, quæ pars manus vocatur etiam *πυγμή*, quoniam eâ δὲ πύκται cestu confligentes utuntur. Unde quoque *πυγμαῖοι* pumiliones à cubitali statura dicuntur. Quæ sententia ob id proba-bilis est, quia cubitalis lotio ab omnibus ferè recipitur. De sententiis pluribus ad vocem *πυγμῆς* vid. eundem au-torem pag. 357. loc. cit. & *Ven. Heidan. l. 8. c. 3. de orig. err.*

quam solam vellicat reprehensio dicta apud Marcum; etsi omnes istiusmodi lotiones superstitione non carerent, quòd eas non ponerent inter honestos civilesque ritus, sed ad religionem pertinere crederent, βαπτίζεσθαι πρὸ ἑσπέρας se lavare ante prandium, aut ἰσθλῆν τὸν ἄρτον χερσὶν ἀνίπτουσι sumere cibum illotis manibus; imo quod tantam earum lotionum assererent necessitatem, ut si homo acceptâ aquâ manus simul abluere, sitimq; restinguere ob paucitatem non posset, etsi contabesceret siccitate, non tamen anhelanti gutturi, sed purgandis manibus eam affundere deberet. (10) *Drus. præter. Matth. XV. in addend. & Buxtorf. Synag. Jud. c. 9. p. 39. ex Talmude.* Quin & cibum capere ἀνίπτουσι χερσὶ tantum crimen, ac ipsam fornicationem, judicabant. (11)

XV.

(10) Habemus historiam de R. *Akiba*, qui quum carceri esset mancipatus, famulusque ei quotidie aquam afferret; aliquando autem minus quàm satis erat, quæsitivus ex famulo causam; is regessit, custodem partem effudisse, ne muros carceris liquaret; tum R. *Akiba* potius manus lavare, & voluntariâ morte occumbere maluit, quàm sitim sedare, ne statuta Sapientum rescinderet.

(11) Judæi euderunt canonem hunc: *quisquis panem comedit illotis manibus, eodem habendus loco, ac si cum scorto misceretur.* Multi autem hinc exceptionem admittunt, dicentes, eos ad lotionem istam non adeo adstringi, qui castra sequuntur; aut quos difficultas loci omni aquâ destituat; aut etiam eos, qui tantum aquæ modò consequi possint, quâ aridæ gulæ medeantur. Unde inquit, *Akibam* ex abundanti religione (cur non superstitione? nam abundans religio est superstitio;) fecisse istud, quod jam jam priori notâ diximus.

XV. I. Etsi autem hæc traditio lotionum acerrimè à Pharisæis inculcaretur, attamen isti ritui Judæi omnes obediebant, ut constat ex locis citatis. Possumus autem tres lotionum species Judæis usitatas observare. 1. *Pharisaicam* & supersticiosam, quæ reprehensa est. 2. *Ordinariam*, quam externa morum honestas admittit. 3. *Significativam*, quæ nota erat innocentia, mandata Senioribus proximæ urbis, in causa ignoti homicidii. *Deut. XXVI. 6.* Ita se lavit *Pilatus Matth. XXVII. 24.* & ad eandem lotionem alludit *David Psal. XXVI. 6.* *Lavo in innocentia palmas meas, (12) & circa tuum altare versor, Jehova.*

XVI. II. *Cùm redibant ex foro, manus lavabant. Marc. VII. 4.* Ratio fuit, quia, quum ibidem cum variis hominum generibus commercium habuissent, facilè pollui potuerant. Verbum, quo utitur *Marcus*, est βαπτίζειν, quod denotat totius corporis πάντοθεν mundationem. Videntur etiam Pharisæi, utpote quos major superstitionis zelus quàm alios

(12) Rabbi quidam apud *Wagenseilium p. 29.* ex hoc loco concludit, manus stramine, ligno, aliaque re abstergi posse, quoniam *David* eas lavit *in innocentia*, quæ non sit aqua. Rabbini dignus syllogismus! *David* loquitur metaphoricè, sicut *Pf. L. 14.* *Sacrifica Deo laudem.* Alludit verò *David* ad ritum illum *Exod. XXX. 19.* ubi Sacerdotes, ad altare accessuri, prius manus lavant. Quod notat nostras preces, quas fundimus ad altare, *Jesus Christum Heb. XIII. 10.* fore ipsius intercessione sanctas, puras; & ea ἰσχυρά, quæ in hoc altari adolemus, fore Deo ἰσχυρά fragrantiam; & quod sine sanctificatione & munditie cordis non possumus accedere ad Deum, aut sacrificia grata offerre.

alios agitabat, sic se lavisse *ἄντιπρὸς* ante prandium. Phariseus miratus est quod Christus non ante prandium *ἔβαπτισθη* lotus esset. Luc. XI. 38. Ad hanc superstitionem Petrus inclinasse creditur, dicens: non solum pedes meos, sed *καὶ* manus *καὶ* caput. Joh. XIII. 9. Is, cum civilem suam modestiam lædi crederet, si lavandos pedes Magistro suo permetteret, ad alterum extremum deinde relabatur; q. d. non solos pedes, sed totum corpus. Hæc superstitio genuit Sectam Hemerobaptistarum, sic dictorum, quod quotidie ita suas lotiones & baptismos iterarent. Epiph. l. I. tom. I. c. 17.

XVII. III. Eluebant sua pocula, sextarios, (13) aramenta, & lectos. Marc. VII. 4.

XVIII. IV. Illicitum putabant edere cum peccatoribus. Matth. IX. 11. Imò censebant (14) esse pollutionis

(13) Loca, queis stabiliunt suam sententiam in eluendis vasis, sunt Levit. XI. 32. 33. Num. XXXI. 22. 23. Sic illud peculiare mandatum ad vasa omnia & supellectilem trahunt. Vid. de hac auli fide Buxtorf. Syn. Jud. & penè iisdem verbis Pocoke port. Mos. cap. 9. Mandatum verò illud docebat, nos vas nostrum oportere *καὶ ἄδρα ἐν ἀγιασμῷ καὶ πνεύματι*, I. Thess. 4. 4.

(14) Impium erat, quod Pharisei nullum planè velent habere commercium cum peccatoribus enormibus; verum est, non edendum cum illis, ut Apostolus monet; scil. si præfractariè omnem sanam admonitionem excutiunt; ubi verò spes est, eos posse duci ad saniores mentem, ipsis nos immiscere debemus exemplo Christi. Aliud erat, quod Judæis *ἀγγισσον* illicitum esset, *καὶ ἄδρα ἐν ἀγιασμῷ καὶ πνεύματι* adherere vel appropinquare peregrino; Act. X. 28. Non quidem absolute nefas erat Judæo, aut divina lege prohibitum, sermonem vel commercium miscere cum præputiato, quod exemplis illustrari

tionis speciem, tangi ab iisdem. *Luc. VII. 39.* *Hic si esset propheta, nōssēt utique, quæ & qualis sit ista fœmina, quæ tangit ipsum; nam peccatrix est.* De istiusmodi hominibus loquitur Propheta; qui dicunt, accede ad te, sive recede, ne appropinques mihi, (15) sive *לֹא תִגַּע בִּי* ne tangas me, nam sanctus tibi sum, *Es. LXV. 5.* Frigidus ille sanctitatis fervor & Samaritanis fuit, qui obvianti peregrino ogganniebant; *μὴ ἀγγίζῃς με, ne attingas, ne me vel leviter stringas.* *Scalig. de emend. temp. lib. 7. & Epiphan. Tom. 1. Lib. 1. C. 13.*

XIX. V. Jejunabant bis in septimana *Luc. XVIII. 12.* nimirum, die Luna & die Jovis. *Theophyl. in Luc. XVIII.*

strari posset; sed nefas erat cum talibus familiariter versari, aut incautè mensis illorum accumbere, *Deut. XXIII. 4-7.* ut Deus sic Gentes concluderet sub peccatum, & poneret *ἐχθρὰν* inimicitiam inter Israëlitas & Gentes, & sepiret *μεσότητοιχοι* & *φραγμὸς* parietem intergerinum inter eos. *Eph. II. 12-15.* Rem autem cum Samaritanis Judæi sine dubio in superstitiosam Gentilium aversionem verterunt.

(15) Hic locus agit de Sacrificulis sub Pontificatu, qui sicut Pharisei præ plebe in eminentiori sanctitatis gradu volunt constituti videri: quod verò illi hic intelligantur, patet ex toto cap. præcipuè ex vs. 3. & 4. ubi dicuntur *σάκρα* sacrificare in hortis & lateribus coctis, h. e. in lucis & locis vetitis, non verò super altari, Jesu Christo, volentes peccata sua expiare *ἰεροθεσησκεία*, non solo merito Christi; dicuntur quoque sedere in cœmeteriis vs. 5. scil. ad sepulchra Sanctorum. Habent se autem sanctiores aliis, quando plebeculæ extorquent calicem; & manus populi impuriore ducunt, quam ut panem eucharisticum, vel metallum sacri calicis, iis contrectare liceat; seque linteis amiculis, tunicis hirsutis & hispidis, infulis, bardocucullis, aliisque histrionicis vestibus à communi hominum sorte segregant, &c.

XVIII. 12. *Epiph. her. 16.* quia Moses, uti ajunt, montem Sinai adscendit die *Jovis*, descendens die *Luna*. *Drus. in Luc. XVIII. 12.*

XX. VI. *Dilatabant sua phylacteria, & amplificabant suarum vestium fimbrias.* *Matth. XXIII. 5.* Hic tria veniunt pensitanda; 1. Quid fuerint *phylacteria*. 2. Quid ipsis inscriptum fuerit. 3. Cur ita dicta.

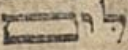
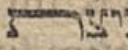
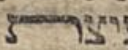
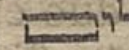
XXI. *Epiphanius lib. 1. Tom. 1. c. 15.* exponit hæc *phylacteria* fuisse *πλατῆα σήματα πορφύρας* *clavos purpureos vestibus intextos*. Quasi *Pharisæorum* vestes similes fuissent tunicis istis, queis amiciebantur *Romani Senatores*; nempe *laticlaviis* (vel *latis clavis*) ita dictis, quoniam erant segmentis & latis bracteis vel *clavis* interpuncta. Sed quum hæc *phylacteria* tantum fuerint adjuncta ornamenta, quorum duo erant; alterum fronti, alterum sinistrae (16) affixum; tum claret, per *phylacteria*

G

non

(16) Hæc *phylacteria* in fronte *Hebr.* vocantur *טופטופ* *ornamenta frontis*. *Luth. Dencmahl. Belg. Voorhoft-Spanselen.* *Angl. Frontlets, frontalia.* Num fuerit à Deo injunctum talia frontalia gestare, & talia *phylacteria* manui annectere, dubito. Ex nullo enim loco id elici posse mihi videtur. De *fimbriis* res clara est, quod ex fuerint mandata. *Núm. XV. 38. XXII. 22.* Nullibi autem exstat, *annectes טופטופ* *ornamenta fronti*; sed *וְלִזְכָּרוֹן* *lex erit tibi לְאוֹת* *in signum super manum*, & *in memoriale inter oculos tuos*. *Vid. Deut. VI. 8. XI. 18. Exod. XIII. 9. 16. q. d. Lex mea erit semper in ore vestro, quam profiteamini, omnes vestras cogitationes & voluntatem juxta eam dimetiemini, imò erit regula vestrarum manuum, quæ primaria operandi instrumenta sunt, ut, sive loquamini, sive cogitetis, sive operemini, legem meam*

non posse intelligi totas vestes, vel aliqua segmenta & clavos vestibus infutos. In genere putantur fuisse *schedula*, *tabella* vel *membrana*, quarum, ut notavi, duæ fuerunt; *Phylacteria* sive *tabella* vel *bractea*, fronti annexæ, & ab una ad alteram aurem pertingentes, ligulæque ab occipite adstrictæ; (17) & *phylacteria* alligata brachio sinistro

meam respiciatis, quasi esset posita in fronte & manu vestra. Idem modus loquendi est *Cant. VIII 6* *Apoc. XIII, 16*. Dat quoque Antichristus signum, *χάραγμα*, h. e. aliam à divina legem, quod recipiunt seducti in *manu* & *fronte*. Hic insuper notandum est, *phylacteria* Judæis fuisse *notam* & *monimentum precum*, unde ea vocarunt ; *simbrias* autem sive *filamenta*, *monimentum legis Dei*; quæ distinctio ex textu erui posse mihi non videtur; sed potius sive *filamina* illa sola fuisse in mandatis data ut gestentur; quò sic reminiscerentur legis, & quæ ad legem pertinent, *precum*.

(17) *Phylacteria* frontis fuerunt membranulæ inscriptæ sententias quasdam, positæ in pelle vitulina habente ædiculas quatuor; Sic ut quævis membranula peculiari cellulæ indatur. Ita autem factæ sunt istæ cellulæ. Sumunt lignum quadratum, quod tribus fissuris excavant, ut ferè literam *U* fissuris suis referat: hoc lignum obducunt corio vitulino, donec corium hoc rigeat arefactum; quod si detrahatur ligno, cellulas habet quatuor, quæ inferius & superius filis seu chordis tenuissimis è vitulorum vel boum nervis (qui è calcibus eorum deprompti sunt) consuuntur. Nisi *ἀποφίσις* accedat, res obscura est. Adspice ergo, humane Lector, 4. tuos digitos erectos absque pollice; deprehendes tres fissuras & 4. apices; jam pone eos digitos totos artè unâ pelle constringi,

nistro supra cubitum; eâ parte, quæ spectat cor, (18) ut eidem eò propiora essent. *Moses Kotsens, prac. affirm. 22.*

XXII. Ultraque hæc phylacteria & Phariseis & Sadducæis in usu fuerunt. *Maimon. in Tephillim.*

G 2

C. 4.

stringi, sic ut pellis per tres fissuras ducatur, habebis formam ferè vaginæ illius phylacteriorum; quid multa? chirotheca rem exprimit, nisi quòd vagina illa fuerit juxta lignum quadrata, ejusdemque latitudinis & longitudinis. A postica parte illius vaginæ relinquendum fuit spatium sive meatus, per quem lorum phylacteriorum ducendum & ab occipite connodandum fuit. De loris his plura inferius. Nodus verò, quo constrictum fuit lorum, erit Lectori Gordius, nisi oculus præsentem contempletur, etsi pluribus describatur. Paucis. Judæi mysteria fingebant esse in phylacteriis suis & reperiri in iis nomen יהוה . Jam ו habuimus. Nodus ergo ille ita nexus fuit, ut quaquaversum redderet יהוה , nempe posito quadrangulo & in eo factâ cruce, quæ ad 4. latera pertingat. Formam æri incisam vide apud *Wagenfeilium cap. 2. p. 416.* aliosque. Rabinus quidam sacram istam rem mihi ostendit & cuncta docuit.

(18) Altera phylacteria fuere annexa brachio sinistro. Miror, *Cl. Coccejum* nostrum Lex. ad vocab. מִצְוָה dicere, Deum velle legem suam geri manu dextrâ, & Apocalypsin eâdem manu signaturam bestię ponere, cap. 13-16. nisi dicere velim Judæos, cum non haberent de talibus phylacteriis præceptum, deceptos fuisse iis verbis, quæ leguntur *Deut. VI. 6. II. 18. ponite verba mea עַל לְבַבְכֶם super vel ad cor vestrum; & sic eos posuisse phylacteria in manu sinistrâ velut proximâ cordi; cum fuissent ponenda in manu dextrâ potiùs, tanquam promptiore ad operationes. Quando autem dicitur; *ponite verba mea super cordibus & animabus vestris*, tum probatur id, quod*

c. 4. §. 8. Sed cum distinctione: Pharisei ad majorem ostentationem sua phylacteria manuarum brachio supra cubitum affigunt, Sadducei palmarum. Imò Judæi omnes talia phylacteria gestarunt, nec excepto nostro Salvatore. (19) *Scalig. Triher. p. 258.* Mandatum enim generale fuit *Exod. XIII. 9.* *Erit tibi in signum super manu tua & in memoriale inter oculos tuos.* Sic ipse ritus gestandi phylacteria non fuit à Salvatore nostro improbatus, sed ea dilatandi, (20) quo viderentur reliquis sanctiores.

XXIII.

quod dixi Not. 16. scil. talia phylacteria proprie non fuisse mandata, ut gererentur fronte & manu, sed ut semper lex Dei in ore & actionibus haberetur. Conf. *Exod. XIII. 9.* Eodem ferè modo phylacteria manuarum confuta fuerunt, ac frontalia, nisi quod unica cellula & capsula in illorum corio esset. Nodus lori, quo hæc phylacteria manuarum adstricta sunt, ubi vis repræsentat ו^{\prime} , ut sic emergat $\text{ו}^{\prime}\text{ו}^{\prime}$

(19) Omnibus viris, exceptis iis, qui dysenteriam laborant, item servis, foeminis, & ancillis phylacteria gestare licet; sed plebeji illa tantum sumunt oraturi; siquidem tantam sanctitatem desperant, ut ea semper gestare probè queant; nam, quia laminam auream Summi Sacerdotis sanctiora reputata sunt, dum in his nomen Dei vicies & ter, in ea semel, exaratum fuit, piaculare est, non semper eorum meminisse, vel è capite vel manu humum demittere, vel spiritum inferiori parte efflare, iis corpori adhærentibus. Pharisei autem, qui sibi semper & toti sancti videbantur, nunquam non phylacteria induti erant. Vide plura ap. *Buxtorf. Synag. Jud. toto cap. 9.* Num autem Redemptor noster sanctum suum caput & manus his $\phi\upsilon\lambda\alpha\kappa\tau\eta\gamma\iota\omicron\iota\varsigma$ redimiverit, hæreo, propter ea, quæ Not. 17. & 18. diximus.

(20) Quæritur hic, quomodo talia phylacteria dilataverint Pharisei? Resp. Tripliciter sine dubio. A. Lororum lati-

lati-

XXIII. His schedulis vel membranis inscribebant Decalogum solum, juxta sententiam *Chryso-
stomi & Hieronymi in Matth. XXIII.* Sed firmior
ratio persuadet, eos in iis exarâsse has quatuor
pericopas. 1. Prima pars inchoabat ita; *Consecra
mibi omne primogenitum. Exod. XIII. 2. ad finem vs.
10. 2.* Secunda; *Et erit, quum introduxerit te Jeho-
vah in terram Cananitarum. Exod. XIII. 11. ad finem
vs. 16. 3.* Tertia ita; *Audi Israel, Jehovah Deus noster,
Jehovah unus. Deut. VI. 4. usque ad finem vs. 9. 4.*
Quarta sic incipiebat; *Erit itaque, si serîo ausculta-
veritis præceptis meis, &c. Deut. XI. 13. ad finem
vs. 21. (21)*

XXIV. Has 4. partes convolutis membranulis inscriptas capiti alligaverunt & sinistrae: Eas

G 3

fen-

latitudo æquabat grani hordeacei longitudinem, sed illi
latiora ea lora fecere. B. Lori caput circumeuntis una
dependens extremitas scil. ad latus dextrum, umbilicum
usque defluebat, altera ad latus sinistrum, pectus attingebat.
Verum longitudo phylacteriorum manuariorum non
tantum brachium cinxit, sed & ad medium digitum ex-
currens, eum ter ambiit. Pharisei autem capitis lora
magis demiserunt, manumque cum aliis digitis plusquam
ter itrinxerunt. C. Forsan quoque dictos nodos & coria,
sive capsulas magnificabant, ut & ipsis & aliis ea statim
occurrerent.

(21) Autor noster has partes posuit juxta eum ordi-
nem, quo Occidentales legunt. Juxta verò Hebræos
quarta *περὶ νοτῆ* erit prima, scil. à dextra ad sinistram, &
prima ultima. Et quando addit, usque ad finem vers. & c.
inclusivè intelligi debet. *Buxtorf. Syn. Jud. cap. 4.* ait phy-
lacteriis manuum fuisse inscriptos aliquot versus ex cap.
11. *Exod.* Alii dicunt, idem fuisse inscriptum, quod phy-
lacteriis capitis.

sententias, quas fronti præfixere, in quatuor diversis membranulis exarârunt. *Mos. Kotsens. fol. 104. col. 3.* ubi verò uni membranulæ vel pelliculæ eas quatuor sententias dabant, tum fiebat istud quamvis partem distinguente lineolâ; posuerunt postea eas quatuor sententias in pellicula, in qua erant quatuor ædiculæ, loculamenta, vel cellulæ; non autem in quatuor pelliculis; quævis cellula distincta erat ab aliis. Illæ verò partes, queis manum ornabant, inscribebantur uni membranæ, distinguentibus eas quatuor regulis; si eas quatuor peculiaribus membranulis inscriberent, descendenti ordine fiebat, ponebantque in una pellicula, unam cellulam habente.

XXV. Tempore persecutionis, cùm publicè phylacteria sua gestare non auderent, manus suas rubro (22) filo cinxerunt, ut refricarent memoriam sanguinis fœderalis. *Munst. de præc. affirm.*

XXVI. Quod ad nomen, Moses phylacteria vocavit שֵׁרָטוֹת; quod vocabulum tot fermè etymologias, quot expositores habet. Verissimilimum mihi videtur, ea sic dicta fuisse per ἀντιφερα-

σιν

(22) Quàm sedulò caverint, ne color lororum in phylacteriis alius esset, quàm exteriore parte niger, interiore hyacinthinus (qui color ad colorem maris accedere Rabinis dictus est superius) vel albus, constat; sic ut rubrum lororum non sumant, ne videantur venari gratiam scortorum, aut dicantur lora sua tinxisse conjugis sanguine *καταμύσιν*; ob id miror eos tempore persecutionis manum rubro filo circumcinxisse. Utrum respexerint ad rubrum Serachi filium *Gen. 38.* an ad funem Rachab *Jos. 2.* me latet.

in locutionem à contrario, à הָלַךְ incedere, movere; quia erant immota; ob id vertunt LXX. ἀσάλευτα ornamenta immobilia. Rabbinii ea vocant $\text{פְּתִילֵי תְּפִלִּין}$, q. d. precum monumenta. Alii amant ea dicere, Pittacia, & Pittaciola, à voce πιτῆάκιον , quæ notat vestis partem, vel modicum pannum. Hieron. in Matth. XXIII. (†)

XXVII. In Evangelio vocantur φυλακτήρια à φυλάττω custodio, conseruo. 1. Quia eorum usu Lex servabatur, assiduâque recordatione ruminabatur. 2. Quia Phariseis superstitione anilis persuaserat, quod iis velut pendentibus ex collo amuletis & περιάμματα , vel antidotis, contra omne periculum (23) muniti essent. Vocabulum φυλακτήριον notat amuletum, & teste Hieronymo,

G 4

Pha-

(†) Fullerus deduxit תְּפִלִּין ex voce Arabica, quæ sonat circumivit; quasi caput & brachium circumeuntia monumenta diceret. Camero in Myroth. Evang. p. 166. cum Autore à הָלַךְ derivat, quod significat, inter incedendum corpus agitavit. Pfeifferus in Dubiis vexat, ad Exod. 13. ab antiquata rad. הָלַךְ , vel הָלַךְ circumdedit, הָלַךְ הָלַךְ , quia semper ante oculos esse debuerunt. In his frontalibus describitur egressio ex Ægypto, characteribus minutissimis, comprehensa quatuor sectionibus, quas §. 23. vidimus. Vid. Bürklini Lexicon Heb. Mnemonicum ad hanc vocem.

(23) Si Deus ipse gestat phylacteria, si Deus ipse in monte Sinai literis (quæ exarantur in phylacteriis) imposuit coronulas, sique Sancti in futuro seculo phylacteria ferent, sicut Rabbinii hariolantur; hem quàm sancta quàmque utilia erunt præsidia! historiam Talmudicam suppeditat Synagoga Buxtorfii l. cit. Inunc & verbis virtutem illud superbis.

Pharisæi fiduciam in his ornamentis posuerunt ; quo loco comparat Pharisæos certis superstitionis mulierculis , quæ eâdem inani fide inductæ circumferebant tum temporis *parvula Evangelia*, & *crucis ligna*, hoc est excerptas ex Evangelio sententias, & crucis reliquias.

XXVIII. Eadem superstitio apud multos ultimis seculis invaluit, qui collo appendebant initium Evangelii Johannis. (24) *Scalig. Tribar. cap. 7.* Et circa annum Christi 692. condemnati sunt quidam necromantici incantatores, earundem delusionum diabolicarum rei, unde à *Φυλακτηρίω Phylacteriani* vocati sunt. *Concil. quin. sext. can. 61.*

XXIX. Tantum de *phylacteriis*. Eodem versu scil. *Matth. XXIII. 5.* reprehenduntur *dilatata & diducta simbria*, seu oræ vestium. Vox, quæ in Evangelio legitur, *κεγόσπεδα simbriae*, vocatur *Num. XV. 38.* *פְּטִילֵי צִבְצִיבִים peniculatus florum textus*, & *פְּטִילֵי צִבְצִיבִים fila contorta*, *insita Deut. XXII. 12.* *Vid. D. Kimch. Radic.* Locis citatis simbriarum peniculamenta mandantur, ab ipso nostro Servatore non neglecta; *ἠψατο δὲ κεγόσπεδα δὲ ἱματίου αὐτοῦ, tetigit simbriam vestis ipsius*, *Luc. VIII. 44.* (25) *Ultimum Hebra-*

(24) De his si benè memini, non enim est ad manus liber, agit *Camerar. hor. subcis.* Et quantum tribuant virtutis initio Evangelii Johannis Pontificii, illud ubique usurpantes, gestantes, recitantes, notum est.

(25) Prius dicendum aliquid est de veste, ex qua simbriæ seu lacinia pependunt, quàm de ipsis simbriis. Illa vestis *Deut. XXII. 12.* dicitur *פְּטִילֵי צִבְצִיבִים tegumentum*, *Luth. Mantel.* Qui tamen eandem vocem *Gen. XX. 16.* &

Hebraicum vocabulum notat *institam* vel *simbriam latam*: unde magis patescit superstitio Phariseo-

G 5

rum,

& alibi benè vertit Deffe. Belg. *Opper-Kleedt*. Qui quoque eandem vocem *Gen. XX. 16. Jes. L. 3.* transferunt Deffel. Angl. à *vesture* *Deut. XXII. 12.* aliis verò locis melius à *covering*. Scio quidem vocem generalem *Num. XV. 38.* adhiberi, nempe **כִּתְרוֹת** *vestimenta*: Sed fuit tantum carbassus, peplum sive tegmen, sicut experientia, monumenta Hebræorum, & doctorum virorum testimonia dicunt. Præterea cum tale peplum sit species vestimenti, *συνεδοχικῶς* loc. cit. sumuntur vestimenta, pro ipso illo **כִּסְוֵה** *tegmine*. Si enim alia vestis fuisset, quàm tegmen quadratum, quomodo potuisset habere quatuor angulos? *Deut. XXII. 12.* Unde Judæi illud tegmen appellant **כַּנְפֵי אַרְבַּע** *quatuor alas*; item **רִדְדֵי** *pallam, peplum*, & etiam **טְלִיָּה** *tegmen*. Sed non prætereundum est, quod duplex peplum Judæis sit: alterum exteriore toga occultant, altero caput obnubunt in Synagogis, quando precantur; non verò omnes ita obductos ibidem videas, nisi forsitan solos religiosiores. Quale tegmen quid notarit, supra diximus: Ex istius prioris tegminis quatuor angulis pendent **צִיצִיִּים**, **גְּרִילִים**, sive **פְּתִילִים**, *simbriz, peniculamenta, filamina, lacinia alba*, quia hyacinthinum colorem conficere dediderunt. Et hæc filamenta vocantur *καρσπεδα*. LXX. quoque **צִיצִי** ita vertunt. Insuper cum *ἱμάτιον* pro palliolo interdum sumatur, possemus putare, Christum tale peplum cum dependentibus *καρσπεδῶν* peniculis, filamentis, simbris, *Matth. IX. 20. Luc. VIII. 44.* publicè gestasse. Facile autem est creditu, ipsum in Scholis induisse tale peplum, ut testaretur se venisse *ἐν μορφῇ δούλου* in forma servili. *Καρσπεδῶν* autem notat adhuc aliud, scil. *oram, extremitatem vestis; ἱμάτιον togam*. Et sic intelligendi loci, *Matth. IX. 20. Luc. VIII. 44.* multis videntur. Non adeo benè **גְּרִילִים** & **צִיצִי** Luth. vertit *Lâpslein*. Melius Belg. *Snoerfens*. Optimè Angl. *Fringes*.

rum, qui, quum Lex latas institas permisisset, decoro & mandato latiores vestibus (26) assuebant. Hanc literalem expositionem optimè convenire puto cum textu, etiamsi *amplificare*, μεγαλύνειν Latinis & Græcis sæpè sonet *gloriarì*, *jactare*; qui sensus apprimè tumidum Pharisaëum depingit. Τὸ μεγαλύνεσθαι apud Eurip. in Bacchis, est *magnifice jactare*, *efferre*. *Magnificare* etiam apud Varron. & Plin. eadem significatione usurpatur. Beza in Matth. XXIII.

XXX. Ratio præcepti de conficiendis peniculamentis fuit; ut videntes ea recordarentur mandatorum Jehovæ. Num. XV. 38. Ad majorem autem hujus debiti observationem suis institis sive fimbriis interferebant rigidas acutasque spinas, ut inter ambulandum vel sedendum iisdem ad recordationem legis stimulantur. Hieron. in Matth. XXIII.

XXXI. Septem verò Pharisaëorum genera fuere. (27) Talmud. tract. Sota. cap. 3. I. Phariseus
Sichemita,

(26) Hic quæritur, quomodo μεγαλύνωσι magnificent *καὶ χροσπίδα ἢ ἱματίων αὐτῶν fimbrias illas suorum tegminum sive pallolorum*. Resp. Pharisaï & hodiernorum Rabbiorum sanctissimi dimittunt suas fimbrias ad calces firmè, & quinque nodis constringunt; forsan etiam, ut Autor putat, dilatant fimbriarum fila. Pharisaëos autem antiquos in hoc sequuntur, qui barbam promissioem alunt, vel in singulari habitu communem usum egrediuntur, vel libros sub brachiis gestant &c. ut hoc modo εὐσεβείαν *Religiositatem* suam ostentent.

(27) De his septem generibus plura scripserunt, Lightfootus ad cap. Matth. III. 7. Buxtorf. ad Rad. שרפ. Hotting. Thes. Phil. lib. 1. c. 1. sect. 5. Wagenseilius Sot. cap. 3. p. 543. qui ex Talmude addit genus *oclarum*, scil. Pharisaï talis, qui est πολυπράγμων *cunctis se rebus ingerens*.

Sichemita, qui pellem Pharisæicam vel induit vel exuit lucrî gratiâ, instar Sichemitarum se circumcidentium. II. *Phariseus truncatus*, ita dictus, ac si pedibus destitutus fuisset, quum eos vix humo vellet levare, ut suæ profundæ meditationis admirationem relinqueret. III. *Phariseus impingens*, (28) qui oculos suos clausit, ad evitandum adspæctum mulierum, ita ut crebrò caput muris impingeret & cruentaret. IV. *Phariseus quid debeam facere*, (29) & *faciam illud*: ita dictus, quia istud sæpè crepabat. Eiusdem

COM-

(28) Vocatur hic etiam *φλεβοτόμος vena sector*, quod sæpius sanguinem venis mitteret; sed potius credo ipsum ita dictum, ut Autor ait, quod allisione caput vel aliam partem cruentaret, & sic sanguinem mitteret, idque quod nollet oculis vagari & fœminas adspicere. Absque dubio in his Pharisæis fuere quidam, quorum intentio erat laude dignissima, sed media non pariter. Huc facit, quod de *Paulo Eremita*, *Simplice* ni fallor dicto, legimus; is studio taciturnitatis & castitatis eò venerat, ut non tantum fœminarum adspæctum, sed & vestes earundem fugeret, obviamque quando iis fiebat, viam mutaret. Verùm Deus hanc immodestiam castigaturus, gravem Paulo morbum immisit, in quo, quum virorum manus non sufficerent, fœminarum manibus sublevari contrectarique oportebat.

(29) Tales plerique fermè fuerunt, qui Christo semper & ejus doctrinæ obstreperunt. Talis fuit quoque *R. Eleasar*, qui *R. Akibam* interrogavit; *num ex tota Lege quidquam reliquum feci, quod non præstiterim?* *Cocc. Exer. Gem. Sanh. cap. 11. §. 44.* Nam quò quis inculpator iuxta legem est, & uti Paulus Apostolus omni bonæ conscientiæ studet, nisi fuerit illuminatus, ut Christum verè norit, eò infensior erit persecutor Christi, verorumque Christianorum.

commatis videtur fuisse ille in Evangelio, qui Christum conveniens, *Bone Doctor, ait, quid faciam?* Sc. tandemque subjungit; *hec omnia observavi ab infantia mea.* Luc. XVIII. 18. 21. V. *Pharisæus mortarius*, (30) qui pileum gestabat instar profundi mortarii, in quo conterunt aromata, ne posset oculos attollere, nec in ullam partem flectere, sed tantum vel antrorsum conjicere, vel humi defigere. VI. *Pharisæus ex amore*, qui morem gerebat Legi virtutis amore. (31) VII. *Pharisæus ex timore*, qui oblequebatur Legi formidine pœnæ. Qui ex timore, sola præcepta negativa, qui verò ex amore, præprimis positiva reverenter coluit. (32)

CAP.

(30) Venerandus *Heidan. l. 8. c. 3. de orig. err.* putat eos ita dictos, quòd capite & dorso versùs terram inclinato, fornicati & quasi duplicati incederent, adeoque instar pistilli incurvati viderentur, quod scil. supernè retusum, & quasi duplicatum est. Fortè, ne capite erecto incedentes illiderent & impellerent pedes Dei, cujus pedum scabellum terra dicitur. In *Talmude Berachoth fol. 43. & Keduschin fol. 31.* legitur; hominem, qui quatuor ulnas erectus iret, tantum facere, ac si in pedes Dei impingeret, ac repelleret eosdem, quia Propheta dicit *Es. VI. 3. omnis terra plena gloria ejus.* Ratio Judaïco acumine digna.

(31) Hoc solum genus deprædicant Judæi, in quo etiam ipsum Abrahamum collocant; cæteros Pharisæos, quum lucro studeant, vilipendentes. *Pococke not. misc. ad port. Mos. cap. 6. p. 354.* Crebrò autem in ore habent; *Legi, propter ipsam, operam esse dandam.* *Cocc. Ex. Gem. Sanh. cap. 11. s. 58.*

(32) Etiam si Pharisæi antiqui extincti videantur, resuscitarunt tamen eorum hæresu & dogmata Pontificiorum Monachi,

CAP. XI.

De Sadduceis.

I. **Q**Uod attinet etymologiam hujus nominis, duæ sententiæ sunt, quæ verisimiles videntur. Quidam enim deducunt eam à צדק *Justitia*, quasi fuissent *justitiarum*, (1) qui se coram

Monachi, & inter hos præprimis Jesuitæ, gens proavis suis Phariseis ex affe simillima. Nam: 1. Prouti vocabantur illi *Pharisei*, h. e. *separati*; sic Judæi hodie Monachos *Phariseos* appellant, quoniam vitæ moribus, regulis, ædibus, vestibibus separati vivunt, inque iis singularem sanctitatem collocant. 2. Gloriabantur Pharisei cathedrâ Mosis & clave cognitionis; sic Jesuitæ. 3. Æquabant traditiones patrum verbo Dei scripto; sic Pontificis satellites Jesuitæ. 4. Extollebant liberum arbitrium; sic Monachi. 5. Docebant sanctitatem operum externam seu opus operatum, ignorantes fidei in Messiam naturam; sic Ministri Papæ. 6. Opera supererogatoria jactabant; sic illorum posterii, Papales Monachi. 7. Jejunia, preces longas, certas certisque horis fixas pœnitentias crepabant; sic Monachi. 8. Filios ab honore parentum abducebant *Matt. XV. 6*, sic hodierni Pharisei. 9. Viduarum ædes devorabant, hominibus grave jugum imponebant, Prophetas Christumque persequebantur, singularem pietatem mentientes, in aulis regum versabantur, ac terras mariaque obibant, ut proselytum facerent; sic Jesuitæ. Vide *Burman. Histor. Eccl. cap. 16*. Et utinam illi soli!

(1) Qui ipsos derivant à צדק vel צדיק *justitia*, *justus*, putant ideo se tali nomine condecorasse, ut suam צדקתם testarentur; veluti Hæretici quondam dicti sunt *Puritani*, & *Gnostici* & ipsi *Turcæ* se *Musulmannos*, h. e. *orthodoxos* &c. dicere amant. Sed rectè Autor ait, potius derivari etymologiam à *Sadoko*, quàm à צדיק, tum enim dicendum esset צדיקים non צדוקים.